

Chov telat v zimě – jak je udržet v teple

inzerce

Nejnáchylnější kategorií skotu v zimním období jsou bezesporu telata, i přestože že se rodí s poměrně dobře vyvinutou termoregulací. Blížící se zimní teploty jdou ruku v ruce s rizikem hypotermie, která je největším nebezpečím především pro novorozená telata. Se zimním obdobím tak přicházejí pro chovatele další výzvy, jak zachovat zdraví a pohodu telat i v těchto nepříznivých měsících.

Kdy je telatům nejlépe?

Organismus telat si stejně jako ten lidský snaží udržovat konstantní tělesnou teplotu. Rozmezí teplot, kdy tělo nespotřebovává energii navíc pro udržení stálé tělesné teploty se nazývá termoneutrální zóna. Ta se pohybuje u novorozených telat v rozmezí 15–25 °C, u telat do 3 až 4 týdnů věku mezi 10–25 °C a od 4. týdne do odstavu se rozšiřuje na 0 až 25 °C. Energie získaná z krmiva je prioritně využita k záchově a nadbytek je využitý pro růst organismu. Pokud je teplota prostředí nižší než spodní hranice termoneutrální zóny, musí telata vynaložit energii navíc pro udržení své tělesné teploty tzn. pro zachování základních funkcí organismu.

Chladový stres

Chladový stres se může objevit nejen u novorozených telat v zimních měsících, ale i po těžkých a dlouhých porodech (asfyktická telata s minimálním sacím reflexem), u telat narozených bez dohledu (nemáme přehled o příjmu mleziva), nebo u telat předčasně narozených s nízkou porodní váhou. U novorozených telat začíná chladový stres už při teplotě prostředí pod 9 °C, a to i v podmínkách bez průvanu. Podchlazené tele můžeme poznat podle studených konců ušních boltců, distálních částí končetin, bledé a stu-

dené sliznice mulce. Podchlazená telata mají obvykle slabý sací reflex, jsou neochotná a neschopná vstávat bez pomoci ošetřovatele a teplota klesá pod 38,5 °C. Častým následkem chladového stresu jsou respirační a průjmová onemocnění. Jedním z mechanismů pro udržení produkce tepla je třesová termogeneze (svalový třes), pokud poklesne teplota těla pod 38,7 °C, dochází k zastavení třesu a nastává svalová ztuhlost (tzv. rigidita). V případě, že tělesná teplota klesne k 34,5 až 32,2 °C, dochází u telat k těžkému poškození tkání a orgánů, především mozku. V krajním případě, kdy teplota jádra těla telete poklesne na 30 °C, tele upadá do kómatu a hyne. I když u nás nezažíváme extrémní zimy, jako v řadě jiných států, neznamená to, že by naše telata chladovým stresem netrpěla. Existuje několik možností, jak telatům v tomto nepříznivém ročním období zlepšit životní podmínky a pomoci jim lépe se vyrovnat s nepříznivými okolnostmi.

Porodní box a novorozené tele

Porodní box by měl být udržovaný ve špičkové čistotě po celý rok, zvláště v zimě. Samozřejmostí je pravidelná obměna podestýlky a její čistota. Důležitý je i pohyb vzduchu, telata by neměla být vystavena průvanu, záro-

veň však musíme zajistit větrání, aby nedocházelo k hromadění stájových plynů. Telata se rodí s velmi nízkou zásobou tělesného tuku (3–4 %). Asi 50 % tuku u novorozených telat tvoří tzv. hnědá tuková tkáň, která slouží jako zdroj energie pro produkci tepla. Abychom zabránili spotřebování veškerého hnědého tuku během několika hodin po narození, je důležité tele dokonale a rychle vysušit savým ručníkem, případně je možné si dopomoci například fénem.

Mlezivo je kapitolou samo o sobě, v zimních měsících je obzvláště důležité napojit tele co nejdříve po porodu. Mlezivo slouží nejen jako zdroj imunoglobulinů pro vybudování silné imunity, ale je i zdrojem energie pro vlastní produkci tepla. Rozhodující je čistota, kvalita (změřeno), rychlost a množství mleziva. Schopnost vstřebatelnosti imunoglobulinů střevem se u telat s postupujícím časem rychle snižuje, standardem by tak mělo být podání alespoň tří litrů mleziva do maximálně dvou hodin po porodu.

Ustájení telat

Telata tráví ležením přibližně 80 % veškerého denního času, pro správný vývoj a růst tak potřebují dostatek odpočinku v pohodlí. Pokud nebude ustájení pro telata komfortní, zvyšuje se riziko vzniku respiračních onemocnění a průjmů s následkem zhoršeného růstu. Telata navíc stráví více času ve stoje, a dochází tak k větším tepelným ztrátám. Dostatečná výška podestýlky je pro komfort rozhodující. Nejideálnější a nepoužívanější podestýlkou je sláma. Dokáže se dobře přizpůsobit tvaru těla zvířete, a to dělá lože pro zvířata velice pohodlným. Mezi stéblky se vytváří vzduchové kapsy, které vytváří výbornou

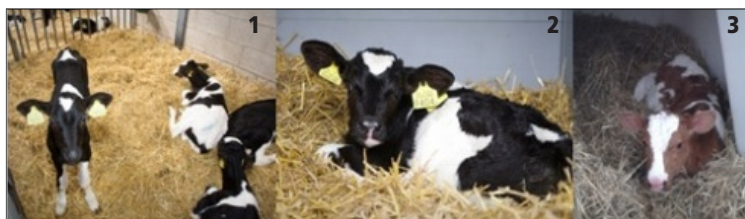
Obr. 2 – Mlezivo je nejen zdrojem energie a živin, ale i pasivní mateřské imunity, důležitá je odpovídající teplota a dostatečná koncentrace imunoglobulinů, a to nejen v zimě

tepelně-izolační vrstvu. Výška podestýlky v zimě by měla být 30 cm. Úroveň nastlání lze posuzovat podle tzv. nesting score (obr. 1), které označuje hloubku „zahnízdění“ telete. Podestýlka musí být suchá a pravidelně doplňovaná.

Další možností je i změna orientace venkovních individuálních boxů. Zde však záleží na prostorových možnostech každé farmy. Při otočení boxů v zimě na jih můžeme využít slunečních paprsků, a tím pádem přírodních podmínek, které se nabízejí.

Management krmení

Telata do čtyř týdnů jsou nejnáchylnější k chladovému stresu. I v teplejších zimních dnech (5 °C) musí vyprodukovat až o 40 % více energie, při teplotách okolo 0 °C je pak energetický výdej až dvojnásobný. V prvních týdnech je navíc spotřeba starteru minimální

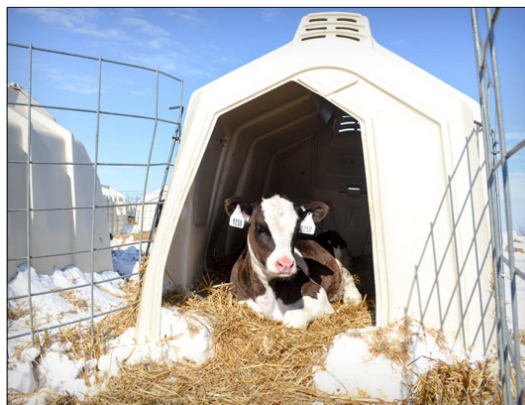

Obr. 1 – Nesting score:

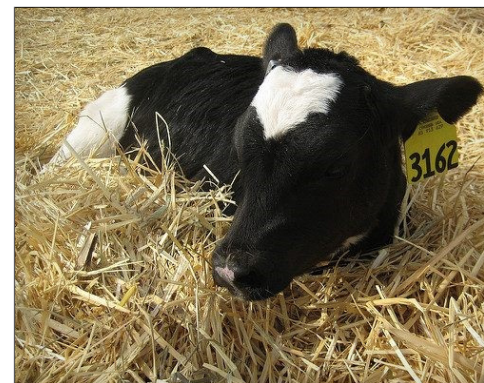
- 1 – Při ležení jsou nohy telete zcela viditelné
- 2 – Nohy telete jsou částečně zakryté podestýlkou
- 3 – Nohy jsou při ležení zcela zakryté podestýlkou

Obr. 3 – S příchodem zimy je zapotřebí věnovat zvýšenou péči nejmladší kategorii skotu – telatům

Obr. 4 – Změna orientace boxů v zimním období na jih umožňuje maximálně využít příznivé slunečné podmínky

Obr. 5 – Vyšší vrstva kvalitní a suché podestýlky je v zimě jedno z opatření, kterým lze významně zvýšit chovný komfort

a telata jsou tak závislá pouze na mléce, které je pro ně hlavním zdrojem živin a energie. Řešením může být zvýšení počtu krmení ze dvou na tři denně. Dalším opatřením může být navýšení celkové denní dávky mléka nebo mléčné náhražky. Navýšení by mělo být o 2 % navíc na každý 1 °C, který klesne pod 5 °C. U mléčné krmné směsi (MKS) nezvyšujeme pouze sušené mléko ve stejném množství vody, ale dodržujeme poměr MKS:voda. Mléko (MKS) je vhodné krmit při vyšší teplotě (40–42 °C), při manipulaci s ním dochází k jeho rychlému ochlazení.

Nezapomínejme na vodu

Může se zdát, že telata dostávají v zimě dostatečné množství vody formou mléka/MKS. Voda navíc v zimě rychle zamrzá, a to může svádět k jejímu vynechání. Voda je však důležitá pro rozvoj předžaludků a u telat v nízkém věku stimuluje příjem starteru. Ideálně vodu předkládáme po vypití mléka a teplou. Další možností je i podávání teplé vody telatům během dne.

Závěr

Naším cílem by mělo být využít veškerá dostupná opatření tak, aby byla

telata spokojená i v této nepříznivé části roku. U změn v systému krmení musíme mít vždy na paměti, že telata jsou velice citlivá na jakékoliv změny. Veškeré úpravy tak musíme provádět postupně a pomalu. Možností, jak zvýšit péči a komfort nejen novorozenečným telatům, ale i starším kategoriím není málo, a i když jdou ruku v ruce s vyšší časovou náročností, určitě se vyplatí. Pouze zdravá a spokojená telata budou totiž schopna plně využít svůj genetický potenciál, to oceníme v pozdějším věku, kdy nám bude odměnou zdravá a profitabilní dojnice.

Zdroj

Hanson, M. Why Calves Need Water in Winter. 2020. Dairy Herd Management. The influence of bedding material on growth and health of rearing calves. 2020. Denkavit
Salfer, J. Raising Calves that Thrive in the Winter. 2019. University of Minnesota Extension.
Keeping calve swarm. 2019. Calf Care
Maurice, L. Eastridge, Dairy Specialist. 2019 The Ohio State University

Ing. Zuzana Křížová, Ph.D.
Eurofarm systems s.r.o.

Eurofarm systems s.r.o.
Pulice 72, 345 61 Staňkov

+420 724 199 838
info@eurofarm.cz

www.eurofarm.cz
Eurofarm systems